

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Комітет Верховної Ради України у справах пенсіонерів,
ветеранів та інвалідів
Міністерство освіти і науки України
Міністерство праці та соціальної політики України
Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту
Київська міська державна адміністрація
Інститут спеціальної педагогіки АПН України
Фонд соціального захисту інвалідів
Всеукраїнське громадське соціально-політичне об'єднання
«Національна Асамблея інвалідів України»
Всеукраїнська громадська організація студентів-інвалідів «Гаудеамус»
Благодійний фонд «Добробут ХХІ століття»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ЛЮДЕЙ В ІНТЕГРОВАНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Тези доповідей

Дев'ята міжнародна
науково-практична
конференція

Київ
Університет «Україна»
2008

*Затверджено до друку
Вченою радою Відкритого міжнародного університету
розвитку людини «Україна»
(Протокол № 5 від 13.10.2008)*

Програмний комітет:

ТАЛАНЧУК Петро Михайлович, Президент Університету «Україна», академік АПН України, д-р техн. наук, професор, Голова Програмного комітету; **БОНДАР Віталій Іванович**, директор Інституту спеціальної педагогіки АПН України, академік АПН України, д-р. пед. наук, професор, заступник Голови Програмного комітету; **БАРНО Олександр Миколайович**, керівник Кіровоградського Інституту розвитку людини «Україна», д-р пед. наук, професор; **БЕРЛАЧ Анатолій Іванович**, завідувач кафедри Університету «Україна», д-р юридич. наук, професор; **БЕБИК Валерій Михайлович**, проректор з інформаційно-аналітичної роботи Університету «Україна», д-р політ. наук, професор; **ВІННИЦЬКИЙ Томаш**, проректор, професор Карконосського Колегіуму, Польща; **ЗАСЕНКО Вячеслав Васильович**, заступник директора Інституту спеціальної педагогіки АПН України, д-р пед. наук, чл.- кор. АПН України; **КЛИМЕНКО Віктор Васильович**, д-р психол. наук, професор; **КОЛЬЧЕНКО Катерина Олегівна**, проректор з наукової роботи Університету «Україна», к-т. техн. наук, с.н.с.; **КУЧМЕНКО Елеонора Миколаївна**, д-р. істор. наук, професор; **МАДЗІГОН Василь Миколайович**, перший віце-президент АПН України, академік АПН України, д-р. пед. наук, професор; **МАКСИМЕНКО Сергій Дмитрович**, директор Інституту психології ім. Г. С. Костюка, академік АПН України, д-р. психол. наук, професор; **МАЛИШЕВ Віктор Володимирович**, проректор Університету «Україна», д-р техн. наук, доцент; **МОРОЗ Борис Семенович**, директор Навчально-виробничого підприємства «ВАБОС ЛТД», д-р. біол. наук; **РАВЕР-ЛАМПАНА Шарон**, професор Олд-Домініонського Університету, США; **РОМАНЕНКО Лариса Федорівна**, перший проректор Університету «Україна», д-р екон. наук, професор; **ТОМЧУК Михайло Іванович**, завідувач кафедри Вінницького соціально-економічного інституту Університету «Україна», д-р психол. наук, проф.

Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: Тези доповідей.— К.: Університет «Україна», 2008.— 719 с.

У збірнику вміщено тези доповідей ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми навчання та виховання людей в інтегрованому освітньому середовищі», в яких відображено широке коло нагальних питань, пов'язаних з освітою, правовим статусом, адаптацією в суспільстві, професійною та фізичною реабілітацією людей з особливими потребами.

Розрахований на науковців, співробітників служб соціальної допомоги, а також всіх, хто причетний до надання послуг людям з особливими потребами.

СЕКЦІЯ II

СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, ДОСВІД

НЕПЕРЕРВНА ОСВІТА ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХУ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

В. В. Засенко,

д-р. пед. наук, професор

Неперервність освіти забезпечується чітко визначеною її структурою, до якої входять дошкільна, загальна, середня, позашкільна, професійно-технічна, вища, післядипломна освіта, аспірантура, докторантура, а також самоосвіта. Кожна складова неперервної освіти виконує свої функції та конкретні завдання. Спільною ж є загальна мета освіти, що викладена у Законі України «Про освіту». Передбачені цілі в галузі освіти стосуються й осіб з порушеннями слуху.

В Україні створено систему спеціальних навчально-виховних закладів для одержання певного освітнього рівня глухими і слабочуючими. Наявні досягнення і здобутки на кожному етапі навчання цієї категорії дітей та підлітків. Водночас життя висуває нові вимоги. Насамперед це стосується створення умов для реалізації неперервної освіти осіб із порушеннями слуху. У загальних рисах їх можна визначити так: удосконалення процесу навчання різних вікових категорій з метою їх максимального розвитку і забезпечення належної наступності та взаємозв'язку між окремими складовими неперервної освіти.

Першочерговим завданням є вчасна організація педагогічної роботи з дітьми. Своєю чергою, це залежить від своєчасного виявлення порушень слуху за допомогою сучасних діагностичних методів і правильної оцінки стану слухової функції.

Особливе значення має переддошкільний і дошкільний вік дитини, в якому найчастіше виникає набута патологія слуху. Найістотнішим є запобігання втрати часу для роботи з такими дітьми.

У сурдопедагогічній теорії та практиці переконливо доведено, що чим раніше розпочато роботу з дитиною, тим більшими є можливості для забезпечення її різнобічного розвитку.

На етапі дошкільного виховання закладаються основи для повноцінного формування особистості дитини з вадами слуху. Тому забезпечення раннього навчання і виховання таких дітей є першочерговим завданням, від розв'язання якого суттєво залежить результативність навчально-виховної роботи на наступних етапах.

Найвагомішою складовою неперервної освіти є загальна середня освіта. Основним навчальним закладом є спеціальна загальноосвітня школа, яка виконує надзвичайно складні завдання і забезпечує базову середню освіту. Утім, кожного року підвищуються вимоги до якості підготовки випускників спеціальних шкіл.

Однією з наявних проблем є визначення обов'язкового освітнього рівня осіб із вадами слуху. У Законі України «Про загальну середню освіту» зазначено, що повна загальна середня освіта є обов'язковою ланкою в системі освіти. Стосовно ж учнів з ураженням слухової функції, то для них, очевидно, загальнообов'язковою має бути базова середня освіта. Наступним виступає етапом є диференційоване навчання учнів залежно від їхніх можливостей, нахилів, інтересів та здібностей. У цьому контексті заслуговують на увагу проведені дослідження на базі експериментальних майданчиків (Харківська, Одеська школи для глухих і Підкарпатська школа для слабочуючих).

Досить складним завданням є визначення змісту навчання, розроблення Державних стандартів освіти для всіх ланок.

Потребує значної уваги профорієнтаційна робота у спеціальних школах і, зокрема, такі її складові частини, як профінформація та профконсультація. При цьому важлива роль у спеціальних школах належить психолого-медико-педагогічним комісіям.

Середню спеціальну освіту учні з вадами слуху одержують, навчаючись у спеціальних групах ПТУ, коледжів, ліцеїв та ін. Позитивним є розширення мережі таких закладів. Важливим завданням є встановлення тісного взаємозв'язку між ними та спеціальними загальноосвітніми школами.

На особливу увагу заслуговує питання щодо вищої педагогічної освіти осіб із вадами слуху. Взірцем навчання студентів з порушеннями психофізичного розвитку, зокрема і слуху, традиційно є Відкритий міжнародний університет «Україна». Водночас нині постала гостра потреба у визначенні переліку спеціальностей доступних для глухих і слабочуючих студентів вузу.

Відповідно до структури освіти в Україні своєрідною складовою неперервної освіти є аспірантура і докторантура. Особи з вадами слуху мають право на здобуття в індивідуальному порядку наукових знань та присвоєння наукових ступенів. Хоча в цьому плані потрібно дещо активізувати зусилля.

І нарешті, останньою складовою неперервної освіти є самопідготовка. Для осіб із вадами слуху це надзвичайно важливо. Слід лише пам'ятати, що вміння працювати самостійно, підвищуючи свій розвиток, зумовлене ефективністю та якістю всієї системи попередньої освіти.

Таким чином, ідея неперервної освіти може бути успішно реалізована і стосовно осіб із вадами слуху за певних соціально-педагогічних умов, створених у нашій країні.

УСВІДОМЛЕНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК УМОВА І МЕТА ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ У СПЕЦІАЛЬНОМУ ОСВІТНЬОМУ ЗАКЛАДІ

О. П. Хохліна,

доктор психологічних наук, професор

Основною метою спеціальної освіти є підготовка дітей до самостійної життєдіяльності на основі формування у них соціально-адаптаційних можливостей. Це стосується осіб із різними порушеннями психофізичного розвитку, включаючи й дітей з помірно розумовою відсталістю, які навчаються в допоміжних школах. Така підготовка відбувається при засвоєнні соціального досвіду в умовах свідомої цілеспрямованої діяльності (Л. С. Виготський, І. М. Соловйов, М. І. Немцова, Г. М. Дульнев, Г. М. Мерсіянова, В. М. Синьов, О. П. Хохліна та ін.). Виходячи з цього, йдеться про необхідність становлення дитини як суб'єкта діяльності, здатного до свідомого здійснення та регуляції власної активності, свідомого засвоєння нею знань. Таким чином виокремлюється значення формування такої найважливішої характеристики діяльності дитини, як її усвідомленість. Активізація і становлення цієї характеристики в учнів вимагають спеціальної організації як навчання, так і діяльності, оскільки учні усвідомлюють діяльність лише тоді, коли потрапляють у ситуацію необхідності усвідомити (О. М. Леонт'єв). Однак визначенню суті усвідомленості, її вивченню та формуванню